

कृष्ण धरावासीका उपन्यासमा नारीवाद

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत
नेपाली केन्द्रीय विभागको एम्.ए. चौथो सत्रको तेस्रो
पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

निशा शर्मा

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७३

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभाग स्नातकोत्तर तह (शैक्षिक वर्ष २०७०/७३) चौथो सत्रको छात्रा निशा शर्माले कृष्ण धरावासीका उपन्यासमा नारीवाद शीर्षकको यो शोधकार्य मेरो निर्देशनमा तयार गर्नुभएको हो । यो शोधकार्य स्नातकोत्तर तहको स्तर अनुसार रहेकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका निम्ति नेपाली केन्द्रीय विभाग, त्रि.वि. समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७३/०६/११

शोधनिर्देशक

.....

सह. प्रा. भरतकुमार भट्टराई

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागकी छात्रा निशा शर्माले स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको तेस्रो पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पार्नुभएको कृष्ण धरावासीका उपन्यासमा नारीवाद शीर्षकको शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

नाम

हस्ताक्षर

प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतम
(विभागीय प्रमुख)

.....

प्रा.डा खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्
(बाह्यपरीक्षक)

.....

सह प्रा.भरतकुमार भट्टराई
(शोधनिर्देशक)

.....

मिति : २०७३/०६/१३

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको तेस्रो पत्रको प्रयोजनार्थ आदरणीय गुरु सह प्रा. भरतकुमार भट्टराईज्यूको कुशल निर्देशनमा तयार गरेकी हुँ । आफ्नो अति व्यस्त समयमा पनि यो शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा पर्याप्त समय निर्देशन, सहयोग तथा मार्ग निर्देशन गरी अविस्मरणीय सहयोग गर्नु हुने गुरुवर प्रति चिरऋणी रहने छु ।

कृष्ण धरावासीको उपन्यासमा नारीवाद नामक शोधप्रस्ताव स्वीकृत गरी शोधपत्र लेख्न अभिप्रेरित गर्नु हुने विभागीय प्रमुख प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतम तथा नेपाली केन्द्रीय विभागका सम्पूर्ण गुरुहरू प्रति कृतज्ञ छु ।

मेरो अध्ययनलाई यहाँसम्म पुऱ्याउन सदैव प्रेम, स्नेह र आशीर्वाद दिएर पूर्ण सहयोग गर्नुहुने मेरा पूजनीय पिता दिनेशराज शर्मा र आमा शारदा शर्माप्रति म आजीवन ऋणी छु । त्यसैगरी तथ्याङ्क सङ्कलनका लागि सहयोग पुऱ्याउने मेरा मित्रहरू, आफन्तहरू र मेरो श्रीमान्लाई हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

अन्तमा सफा र शुद्ध टङ्कन गर्नुका साथै थोरै समयावधि भित्रै उपलब्ध गराउनु हुने डायनामिक फोटोकपी एण्ड कम्प्युटर सर्भिस, ट्याङ्गलाफाँट, कीर्तिपुरका रमेश महर्जनलाई हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दै आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि शिक्षाशास्त्र नेपाली केन्द्रीय विभागमा प्रस्तुत गर्दछु ।

मिति : २०७३/०६/१०

.....

निशा शर्मा

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

विषयसूची

	पृष्ठ
परिच्छेद एक : शोध परिचय	१-१०
१.१ विषयपरिचय	१
१.२ समस्याकथन	२
१.३ शोधको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५ शोधको औचित्य महत्त्व र उपयोगिता	९
१.६ सीमाङ्कन	९
१.७ सामग्रीसङ्कलन विधि	९
१.८ सैद्धान्तिक ढाँचा र शोध विधि	९
१.९ शोधपत्रको रूपरेखा	१०
परिच्छेद दुई : नारीवादको सैद्धान्तिक परिचय	११-३६
२.१ विषय परिचय	११
२.२ नारीवादको परिचय	११
२.३ नारीवादको परिभाषा	१५
२.४ नारीवादी साहित्यिक चिन्तनको विकास	१८
२.५ नारीवादी समालोचनाका मान्यता	२३
२.६ नारीवादका प्रकार	२५
२.६.१ उदार नारीवादी धार	२७
२.६.२ मार्क्सवादी नारीवाद धार	२८
२.६.३ आमूल नारीवाद धार	३०
२.६.४ समाजवादी नारीवाद धार	३२
२.६.५ उत्तरआधुनिक नारीवाद धार	३४
२.७ उपन्यासको नारीवादी विश्लेषणका आधारहरू	३६

परिच्छेद तिन : धरावासीका उपन्यासमा पितृसत्तात्मक समाजको चित्रण र विद्रोह ३७-५४

३.१ परिचय	३७
३.२ शरणार्थी उपन्यासमा प्रस्तुत पितृसत्तात्मक सामाजिक प्रणालीको चित्रण र विद्रोह	३८
३.३ आधाबाटो उपन्यासमा पितृसत्तात्मक समाजको चित्रण र विद्रोही चेतना	४०
३.४ राधा उपन्यासमा प्रस्तुत पितृसत्तात्मक समाजको चित्रण र विद्रोही चेतना	४३
३.५ तपाईं उपन्यासमा पितृसत्तात्मक समाजको चित्रण र विद्रोही चेतना	४७
३.६ टुँडाल उपन्यासमा पितृसत्तात्मक समाजको चित्रण र विद्रोह	५१

परिच्छेद चार : धरावासीका उपन्यासमा नारी समानता र स्वतन्त्रताको चित्रण ५५-७२

४.१ परिचय	५५
४.२ शरणार्थी उपन्यासमा नारी स्वतन्त्रता र समानता	५६
४.३ आधाबाटो उपन्यासमा नारी स्वतन्त्रता र समानता	५७
४.४ राधा उपन्यासमा नारी स्वतन्त्रता र समानता	६०
४.५ तपाईं उपन्यासमा नारी स्वतन्त्रता र समानता	६४
४.६ टुँडाल उपन्यासमा नारी स्वतन्त्रता र समानता	६८

परिच्छेद पाँच : कृष्ण धरावासीका उपन्यासमा नारी शोषण र उत्पीडनको स्वरूप ७३-८४

५.१ परिचय	७३
५.२ शरणार्थी उपन्यासमा नारी शोषण र उत्पीडनको चित्रण	७४
५.३ आधाबाटो उपन्यासमा नारी शोषण र उत्पीडन	७६
५.४ राधा उपन्यासमा नारी शोषण र उत्पीडनको स्वरूप	७७
५.५ तपाईं उपन्यासमा नारी शोषण र उत्पीडनको स्वरूप	८०
५.६ टुँडाल उपन्यासमा नारी शोषण र उत्पीडनको स्वरूप	८४

परिच्छेद छ : कृष्ण धरावासीका उपन्यासमा नारी पहिचान ८५-१०२

६.१ परिचय	८५
६.२ शरणार्थी उपन्यासमा नारी पहिचान	८५
६.३ आधाबाटो उपन्यासमा नारी पहिचान	८७
६.४ राधा उपन्यासमा प्रस्तुत नारी पहिचान	९१

६.५ तपाईं उपन्यासमा नारी पहिचान	९५
६.६ टुँडाल उपन्यासमा नारी पहिचान	९८
परिच्छेद सात : उपसंहार तथा निष्कर्ष	१०३-१०७
७.१ उपसंहार	१०३
७.२ निष्कर्ष	१०४
७.३ भावी शोधकार्यका लागि प्रस्तावित शीर्षकहरू	१०७
सन्दर्भ सामग्री सूची	१०८-११०